

"Siber büyük güç" olarak Çin: Telekomünikasyonda Pekin'in iki sesi

Rush Doshi, Emily de La Bruyère, Nathan Picarsic ve John Ferguson

Nisan 2021

Tam raporu okuyun: <https://www.brookings.edu/research/china-as-a-cyber-great-power-beijings-two-voices-in-telecommunications/>

ALTI TEMEL ÇIKARIM

1. Çin, "siber büyük güç" olmaya yönelik hedeflerini ülke içinde defalarca dile getirmiş olsa da bunlar dışa dönük mesajlarda nadiren kabul ediliyor. "Siber büyük güç" ifadesi, telekomünikasyon ve daha geniş kapsamlı olarak BT alanında Çin'in stratejisine yön veren temel bir kavramdır. 2014 yılından bu yana Başkan Xi Jinping'in Çin'in telekomünikasyon ve ağ stratejisine yönelik olarak ulusa yaptığı neredeyse tüm önemli konuşmaların başlığında bu kavram yer alıyor. Ancak bu ifade, ülke dışındaki kitlelere yönelik mesajlarda nadiren yer buluyor; Dış İşleri Bakanı sözcülerinin açıklamalarında ise altı yılda yalnızca bir kez yer almış durumda. Bu durum, Pekin'in ülke dışındaki kitlelerin tepkisini çekmekten kaçınmak için hedeflerinin içeriğini kasti olarak yumuşattığını düşündürüyor.
2. Çin hükümeti ülke dışı kitleleri Huawei ürünleri satın almaya teşvik etse de liderleri dış teknolojilere güvenmekten kaynaklanan tehlikeler konusunda ülke halkını uyarıyor. Ticaret savaşı ve Trump yönetiminin Huawei'e yönelik kısıtlamalarından yıllar önce Xi, "temel teknolojilerin başkalarının kontrolü altında bulunması en büyük gizli tehlikedir" demiş ve yabancıların temel teknolojileri kontrol etmesine izin vermeyi "başka birinin attığı temeller üzerine ev inşa etmeye" benzetmişti.¹ "Çin, kendi teknolojisine sahip olmalı ve bu teknoloji güçlü olmalı" diyerek görüşünü ifade etmişti.²
3. Çin hükümeti, Huawei'e şüpheyle yaklaşan ülke dışı kitleleri pazar ilkelerine bağlı kalmaya davet ediyor. Aynı zamanda hükümet, BT ağı geliştirmenin endüstriyel politika gerektirdiği ve pazar güçlerine bırakılamayacağı konusunda ülke içi kitleleri uyarıyor. Xi; "Pazar alışverişi bize temel teknolojileri kazandıramaz ve para temel teknolojileri satın alamaz" görüşünü açıkça ifade etmiş durumda.³
4. Pekin, dış ülkelerin Huawei ile ilgili güvenlik endişelerini "sudan bahane[ler]" ve "tamamen politik" olarak değerlendiriyor.⁴ Aynı zamanda Çin, ağlarına dış teknolojilerin dahil edilmesiyle ilgili benzer endişeleri ülke içinde dile getiriyor. Güvenliğe son derece önem veren Xi, "Siber güvenlik olmadan ulusal güvenlik olamaz" görüşünü de defalarca kez beyan etmiş durumda.⁵ Buna göre, yalnızca "kontrol edilebilir" olan dış teknolojilerin benimsenmesi gerektiğini savunuyor. Endüstri ve Bilişim Teknolojileri Bakanlığı'ndan (MIIT) liderler ise dış teknoloji ağlarının genellikle "kontrol edilebilir" olmadığını vurguluyor.⁶ Bu nedenle Çin, kendi "bağımsız ve kontrol edilebilir" ağlarını oluşturmak zorunda.⁷
5. Çin'deki ticari ve akademik kaynaklar, uluslararası toplumun Çin telekomünikasyonu ile ilgili güvenlik endişelerinin yersiz olmayabileceğini ve Pekin'in telekomünikasyonu ve

diğer ticari ağları saldırgan bir küresel güç aracı olarak kullanabileceğini düşündürüyor. Xi, BT'yi Çin'in askeri-sivil füzyon stratejisinin önemli bir parçası olarak takdim ediyor: 2018'de, siber güvenlik ve enformatizasyonda askeri-sivil füzyon, askeri-sivil füzyon için temel alandır ve sınır bölgesi alanıdır" ifadesini kullandı.⁸ Daha alt kademede, Çin Siber Uzay Stratejisi Enstitüsü direktörü Qin An, 2016'da "Bilişim teknolojileri sistemlerinin yüksek oranda tekolci niteliği nedeniyle askeri ve sivil kullanım için iki farklı sistem olması ihtimali düşüktür ... [Çin için] bir askeri-sivil füzyon sistemi aracılığıyla askeri ve sivil kaynakları entegre etmek özellikle gereklidir" demiştir.⁹

6. Ülke dışındaki kitlelerle standart belirleme konusunda konuşurken Çin hükümeti, kazan-kazan iş birliğini öne çıkarıyor. Ancak ülke içi konuşmalarda, teknolojik baskınlık oluşturmaya yönelik standartların rekabetçi değeri ve buna bağlı olarak, küresel BT geliştirmede "söylem gücü" oluşturma ihtiyacı vurgulanıyor. Xi, siber güvenlik ve telekomünikasyonda "büyük güçlerin çekişmesi yalnızca bir teknoloji çekişmesi değil, aynı zamanda bir fikirler ve söylem gücü çekişmesidir" diyerek internet yönetimi ve standartlarına atıfta bulunuyor.¹⁰ Diğer kaynaklar Xi'nin ifadelerini açarak Çin'in Batı'nın önüne geçmek için 5G ve daha genel olarak BT alanında standartları belirlemek ve böylelikle ekonomik ve askeri avantajlar elde etmek için çalıştığını dile getiriyor. Kısacası, "standartı belirleyen dünyayı kazanır."¹¹

ÇİN'İN TELEKOMÜNİKASYON SÖYLEMİNDEKİ İKİ SESİ

Çin hükümeti dışa dönük mesajlarında, ülke içinde iletilen mesajlarla çelişen bir dizi varsayım ve hedefe yer veriyor. Aşağıda bu çelişiklere dair bazı önemli örnekler verilmiştir.

Hedef: "Siber Büyük Güç" olarak Çin

- **Dışa dönük mesajlar:**
 - "İlgili Çin makamları tarafından getirilen siber güvenlik inceleme sistemi, Çin'in en yüksek internet vatandaşı sayısına sahip olduğu ve başlıca online ülkelerden biri haline geldiği gerçeğini temel alıyor. Siber güvenlik incelemesinin yayılması, ulusal siber güvenliğin korunmasında en etkili hukuki dayanak olacak ve bir siber güç oluşturmayı desteklemede büyük bir rol oynayacak."¹²
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hong Lei, Mayıs 2014'teki bir basın konferansında — Dış İşleri Bakanlığı sözcülerinin açıklamalarında altı yıl içinde görülen tek "siber güç" kelimesi
- **Çin içi kitleler için:**
 - "İçinde bulunulan ve gelecek dönem, Çin'in önemli bir üretim ülkesinden ve önemli bir siber ülkeden üretim büyük gücüne ve siber büyük gücüne dönüşmesi için önemli stratejik fırsatlardan biridir. Uluslararası rekabetin sert durumu ve ülkemizin yüksek kaliteli gelişiminin acil gereklilikleri karşısında, yüksek kaliteli endüstri ve bilişim teknolojisine hız vereceğiz. Gelişim kaçınılmaz."¹³
 - Chen Zhaoxiong, Endüstri ve Bilişim Teknolojileri Bakanlığı (MIIT) başkan yardımcısı, 2019 tarihli bir makalede
 - "Kazananlar keyfini sürececek, kaybedenler çökecek. Siber uzay rekabeti, son tahlilde, yeteneklerin rekabetidir. Üstün bir ekip olmadan, yeteneklerin yaratıcılığı ve canlılığı kendini göstermeden ağ gücü oluşturmada başarılı olmak zordur."¹⁴
 - Başkan Xi Jinping, 2016'da Çin'in siber güvenlik ve bilişim çalışmaları hakkında özel bir forumdaki konuşmasında
 - "Çin'in uzun vadeye ve genel duruma göre teknolojik rekabette hakim doruklara ulaşması gerekiyor."¹⁵
 - Chen Zhaoxiong, 2019'da endüstri yöneticileriyle yaptığı bir konuşmada

Yerleşme: Çin'in "gizli tehlikesi" olarak bağımlılık

- **Dış:**
 - "Huawei'e yönelik kısıtlamalar, piyasa ekonomisi ilkelerini ve serbest ticaret kurallarını bariz bir şekilde ihlal etti."¹⁶
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying, Temmuz 2020'deki bir basın konferansında
 - "ABD'nin yaptığı, desteklediğini iddia ettiği piyasa ekonomisinin ve adil rekabet ilkesinin bir kılıftan başka bir şey olmadığını açıkça gözler önüne seriyor. Davranışları, uluslararası ticaret kurallarını ihlal ediyor."¹⁷
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian, Temmuz 2020'deki bir basın konferansında
 - "[Huawei gibi şirketlere karşı] güvenliğin kullanılmasının gerçek bir dayanağı yoktur ve bu durum uluslararası ekonomi ve ticaret kurallarına da uygun değildir."¹⁸
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Wang Wenbin, Kasım 2020'deki bir basın konferansında
- **İç:**
 - "İnternetin temel teknolojisi bizim en büyük "kaderimiz" ve bu temel teknolojinin başkaları tarafından kısıtlanması en büyük gizli tehlikemiz."¹⁹
 - "Bir internet şirketi ne kadar büyük, pazar değeri ne kadar yüksek olursa olsun, temel bileşenleri için dış ülkelere bağımlıysa ve tedarik zincirinin "ana arteri" başkalarının elindeyse bu, başka birinin attığı temeller üzerine ev inşa etmeye benzer. Ne kadar büyük ve güzel olursa olsa rüzgara ve yağmura dayanamayabilir ve ilk darbede devrilecek kadar savunmasız olabilir."²⁰
 - "Temel teknolojiler bir ülkenin en önemli silahıdır. En önemli alanlarda kullanılan temel teknolojiler, ülke içinde inovasyona ve kendi kendine yetebilmeye dayalı olmalıdır. Borsa bize temel teknolojileri sağlayamaz ve temel teknolojiler parayla satın alınamaz."²¹
 - "Hiçbir yeni teknolojiyi reddetmiyoruz. Yeni teknolojiler, insan uygarlığının gelişiminin sonucudur. Ülkemizde sosyal üretkenlik seviyesini yükseltmede ve insanların yaşamlarını iyileştirmede bir araç olduğu sürece reddetmeyeceğiz. Sorun; hangilerinin güvenli ve kontrol edilebilir olduğu sürece kullanılabileceğine, hangilerinin kullanılıp, benimsenip, özümstenip ardından yeniden inovasyon yapılabileceğine, hangilerinin başkalarıyla birlikte geliştirilebileceğine ve hangileri için ülke içinde inovasyon yapılması gerektiğine karar vermektir. Temel teknolojinin kökeninde yatan sorun, temel araştırmadır. Temel araştırma iyi yapılmazsa uygulanan teknoloji kaynaksız bir suya, köksüz bir ağaca benzer."²²
 - Yukarıdaki alıntıların tümü Başkan Xi Jinping'in 2016'da Çin'in siber güvenlik ve bilişim çalışmalarına odaklanan özel bir forumda yaptığı konuşmasından alınmıştır

Siber güvenlik ve ağ güvenliği: "Hem saldırgan hem savunmacı"

- **Dış:**
 - "Ulusal güvenliğin desteklenmesi, ABD tarafının öne sürdüğü sudan bir bahane... [Huawei'e yönelik kısıtlamalar] bir dayanağı olmayan riskler bahane edilerek [uygulandı]." ²³
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying, Aralık 2020'deki bir basın konferansında
 - "Amerika Birleşik Devletleri'nin Huawei'i baskılamasının sebebi belki de diğer ülkelerin Huawei'i kullanması halinde Amerika Birleşik Devletleri'nin artık arka kapıdan içeri sızıp gizlice dinleme yapamayacağından endişe etmesidir." ²⁴
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian, Ekim 2020'deki bir basın konferansında
- **İç:**
 - "Ağ güvenliği olmadan ulusal güvenlik olmaz, istikrarlı bir ekonomi ve sosyal düzen olmaz ve geniş insan kitlelerinin çıkarları garanti altına alınamaz." ²⁵
 - Xi Jinping'in 2018 yılında yaptığı "bir ağ gücü oluşturma" adlı dönüm noktası niteliğinde konuşmasından
 - "Bilgi çağında çok sayıda kültür ve çok sayıda fikir mevcuttur. Batılı ülkeler siyasi hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla kültürel nüfuz, ideolojik nüfuz ve siyasi nüfuz için bilişim teknolojisinin avantajlarından yararlanıyor. Bu, Parti'nin ideolojisini ve ideolojik temelini şüphesiz etkileyecektir." ²⁶
 - Çin Komünist Partisi Şanghay Parti Okulu'ndan Liu Honglin, Çin Komünist Partisi Merkezi Komitesi'nin Parti Okulu (Çin kadrolarının siyasi eğitimi için en yüksek seviyedeki kurum) Dergisindeki bir makalede

Standart belirleme: Çin'in "söylem gücü" arayışı

- **Dış:**
 - "[Telekomünikasyonda uluslararası standardın belirlenmesi] hem kazan-kazan esasına ve iş birliğine dayalı hem de kapsayıcı olmalıdır." ²⁷
 - "[Çin] karşılıklı güven oluşturmak, iş birliğini derinleştirmek, diğerleriyle birlikte çalışmak ve çok taraflılığı desteklemek için karşılıklı saygı ve ortak yönetim çabalarıyla küresel standartların formüle edilmesine yönelik bir plan sağlamaya [çalıştı]." ²⁸
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian, Eylül 2020'deki bir basın konferansında

- **İç:**
 - "Ekonomik küreselleşme ve modern piyasa ekonomisi koşullarında... standartlar; hakim doruklar, konuşma hakkı ve kontrol etme gücüdür. Bu nedenle, standartları elde eden dünyayı kazanır. Birinci sınıf kuruluşlar standartları satar, ikinci sınıf şirketler marka satar ve üçüncü sınıf şirketler ürün satar."²⁹
 - Zhejiang Daily'de yayınlanan Xi Jinping'in standartlaşma ile ilgili düşüncelerinin bir yorumu
 - "Standartlara kendiniz hakim olmanız ve ağırları kendiniz oluşturmanız bilişime ve hatta ulusal güvenliğe büyük güvenceler sağlar."³⁰
 - Confidential Science and Technology'de yayınlanmıştır
 - "İnternetin standartları ve temel teknolojileri Amerika Birleşik Devletleri tarafından belirleniyor. İnternet sanal bir dünyadan ibaret ve Nesnelerin İnterneti, dünyadaki her şeyi birbirine bağlayan büyük bir sistem... Önemli teknolojiler ve Nesnelerin İnternetinin ana standartları Batılı gelişmiş ülkelerin elinde olursa ve [Çin] hiçbir bağımsız fikri mülkiyet hakkına sahip olmazsa Çin'in barışçıl yükseliş ve ulusal canlanma hedeflerini elde etme şansı kalmaz."³¹
 - Nesnelerin İnterneti — bilişim teknolojisinde yeni devrim konusunda bir eyalet iletişim dergisinde yayınlanmıştır
 - "Xi Jinping'in siber uzayı yönetmeyle ilgili olarak ortaya koyduğu ilkeler, dünyadaki tüm ülkeler tarafından da tanınacak ve bütün ülkelerde internet yönetimi için temel normlar haline gelecektir."³²
 - New Media Institute of the National Ideological Center davetli araştırmacısı Sun Qiang'ın, Xi Jinping'in Wuzhen'de 2016 Dünya İnternet Konferansı'nda yaptığı konuşmayı analizi

Askeri-Sivil Füzyonu

- **Dış:**
 - "Çin'in sivil entegrasyon politikasına karşı yürütülen yanlış tanıtma ve karalama kampanyasından dolayı teessüf duyuyor ve buna şiddetle karşı çıkıyoruz. Bu, askeri ve sivil sektörlerin entegre gelişimini desteklemeye yönelik alışıldık bir uluslararası uygulamadır. Aynısı ABD için de geçerlidir. Bildiğim kadarıyla, ABD Savunma Bakanlığı ve askeri birimleri Amerikan üniversiteleri, AR-GE kuruluşları ve özel şirketlerle çeşitli iş birliği projeleri yürütmektedir. Ticari faaliyetleri ve ürünleri her iki ucu da kapsayan bazı çok uluslu Amerikan şirketleri başlı başına "askeri-sivil füzyondur."³³

- "Bazı ABD'li yetkililer gerçekleri art niyetle göz ardı ederek Çin'in askeri-sivil entegrasyonu politikasını çarpıtmıştır ve bunu bahane ederek Çin'e yönelik bir teknolojik ambargo koymaya çalışmış, bunun sonucunda da Çin ile diğer ülkeler arasındaki normal ekonomik, ticari ve teknolojik iş birliğine zarar vermiş ve bunu engellemiştir. Soğuk Savaş zihniyetinin bir ürünü olan bu uygulama, uluslararası iş birliğinin ruhuna ve günümüz eğilimlerine aykırıdır. Çin'in çıkarlarına, ABD'nin çıkarlarına ve herkesin ortak çıkarlarına zarar vermektedir."³⁴
 - Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Geng Shuang, Mart 2020'deki bir basın konferansında
- İç:
 - "Siber güvenlik ve enformatizasyon alanında asker-sivil füzyonu, asker-sivil füzyonunun en önemli alanı ve ön cephesidir. Ayrıca en hareketli ve asker-sivil füzyonunda ilerleme potansiyeli en yüksek alandır."³⁵
 - Xi Jinping, 2018
 - "Bilişim teknolojileri sistemlerinin yüksek oranda tekelci niteliği nedeniyle askeri ve sivil kullanım için iki farklı sistem olması ihtimali düşüktür"³⁶
 - Dünyanın gelişmiş standartlarına rakip olabilecek bir sistem oluşturmak Çin için zorlu bir görevdir, dolayısıyla [Çin için] bir askeri-sivil füzyon sistemi aracılığıyla askeri ve sivil kaynakları entegre etmek özellikle gereklidir."³⁷
 - Çin Siber Uzay Stratejisi Araştırma Enstitüsü direktörü ve Internet Information Security Dergisi baş editör yardımcısı Qin An, Çin Bilişim Teknolojisi Güvenlik Değerlendirme Merkezi'ndeki bir konuşmasında
 - "[Çin askeri birimleri] kara, deniz, hava ve uzay üç boyutlu bilgi ağları [genelinde] ortak operasyonları her bir muharebe birimiyle güvenli, hızlı ve sorunsuz şekilde birbiriyle bağlantılı hale getirilmiş silahlar, platform, sensör ve diğer muharebe ekipmanlarıyla bütünleştirmek amacıyla ağ bağlantılı sistemleri kapsamlı bir şekilde entegre etmeye çalışıyor."³⁸
 - 5G teknolojisinin askeri uygulamalarını ele alan National Defense dergisinde yayınlanmıştır

¹ 习近平 [Xi Jinping], "习近平在网信工作座谈会上的讲话全文发表" [Xi Jinping'in Siber Güvenlik ve Enformatizasyon Çalışmaları Forumu'ndaki Konuşmasının Tam Metni], (konuşma, Pekin, 25 Nisan 2016), http://www.xinhuanet.com/politics/2016-04/25/c_1118731175.htm.

² 习近平 [Xi Jinping], "习近平：把我国从网络大国建设成为网络强国-高层动态-新华网" [Xi Jinping: Çin'i Büyük Bir Siber Ülkeden Büyük Bir Siber Güce Dönüştürme], Xinhua, 27 Şubat 2014, http://www.xinhuanet.com/politics/2014-02/27/c_119538788.htm.

³ 习近平 [Xi Jinping], "习近平在网信工作座谈会上的讲话全文发表" [Xi Jinping'in Siber Güvenlik ve Enformatizasyon Çalışmaları Forumu'ndaki Konuşmasının Tam Metni].

⁴ Hua Chunying, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying'in 15 Temmuz 2020'deki Olağan Basın Konferansı." (konuşma, Pekin, 15 Temmuz 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1797967.shtml; Hua Chunying, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying'in 11 Aralık 2020'deki Olağan Basın Konferansı." (konuşma, Pekin, 11 Aralık 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/t1839583.shtml.

- ⁵ "中央网络安全和信息化领导小组第一次会议召开" [Merkezi Güvenlik Ağı ve Enformatizasyon Lider Grubunun İlk Toplantısı Gerçekleştirildi], 中央政府门户网站 [Merkezi Hükümet Portalı], 27 Şubat 2014, http://www.gov.cn/ldhd/2014-02/27/content_2625036.htm.
- ⁶ "习近平称努力让关键核心技术自主可控 促产业迈向全球价值链中高端" [Xi Jinping, Endüstriyi Küresel Değer Zincirinin En Üst Noktasına Taşımak için Önemli Temel Teknolojileri Bağımsız ve Kontrol Edilebilir Hale Getirme Çabalarını İfade Etti], Reuters, 28 Mayıs 2018, <https://cn.reuters.com/article/china-xi-jinping-tech-value-chain-0528-idCNKCS1I0XT>; 陈肇雄 [Chen Zhaoxiong], "推进工业和信息化高质量发展" [Endüstri ve Enformatizasyon Yüksek Kaliteli Gelişimini Teşvik Etme], 网信军民融合 [Siber Uzayda Askeri-Sivil Füzyon], 9 Temmuz 2019, CNKI: F424; F49.
- ⁷ "习近平称努力让关键核心技术自主可控 促产业迈向全球价值链中高端" [Xi Jinping Endüstriyi Küresel Değer Zincirinin En Üst Noktasına Taşımak için Önemli Temel Teknolojileri Bağımsız ve Kontrol Edilebilir Hale Getirme Çabalarını İfade Etti], Reuters.
- ⁸ 习近平 [Xi Jinping], "习近平：自主创新推进网络强国建设" [Xi Jinping: Bağımsız İnovasyon Bir Ağ Gücü Oluşturmaya Destek Olur], 新华 [Xinhua], 21 Nisan 2018, http://www.xinhuanet.com/politics/2018-04/21/c_1122719810.htm.
- ⁹ 秦安 [Qin An], "网络强国的意识认识共识" [Ağ Gücü Hakkında Farkındalık, Anlayış ve Fikir Birliği], 中国信息技术安全评估中心 [Çin Bilgi Güvenliği] 9 (2016), CNKI: TP393.08.
- ¹⁰ 习近平 [Xi Jinping], "习近平在网信工作座谈会上的讲话全文发表" [Xi Jinping'in Siber Güvenlik ve Enformatizasyon Çalışmaları Forumu'ndaki Konuşmasının Tam Metni].
- ¹¹ 郭占恒 [Guo Zhanheng], "习近平标准化思想与浙江实践" [Xi Jinping'in Standartlaşma Düşüncesi ve Zhejiang Uygulaması], 浙江日报 [Zhejiang Daily], 25 Eylül 2015, CNKI: F203; F092.7. Alıntı yapılan her iki cümle de Çin'in kurumsal ve politik standart görüşmelerinde yaygın olarak geçen ifadelerdir.
- ¹² 洪磊 [Hong Lei], "2014年5月22日外交部发言人洪磊主持例行记者会—中华人民共和国外交部" [22 Mayıs 2014, Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hong Lei Olağan Basın Toplantısı Gerçekleştirdi—Çin Halk Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı], (konuşma, Pekin, 22 Mayıs 2014), https://www.fmprc.gov.cn/web/fyrbt_673021/jzhsl_673025/t1158617.shtml.
- ¹³ 陈肇雄 [Chen Zhaoxiong], "推进工业和信息化高质量发展" [Endüstri ve Enformatizasyonun Yüksek Kaliteli Gelişimini Teşvik Etme], 新华 [Xinhua], 9 Temmuz 2019, http://www.xinhuanet.com/info/2019-07/09/c_138211395.htm.
- ¹⁴ 习近平 [Xi Jinping], "习近平在网信工作座谈会上的讲话全文发表" [Xi Jinping'in Siber Güvenlik ve Enformatizasyon Çalışmaları Forumu'ndaki Konuşmasının Tam Metni].
- ¹⁵ 陈肇雄 [Chen Zhaoxiong], "加快推进新时代网络强国建设" [Yeni Dönemde Ağ Gücü Oluşturmayı Hızlandırma], 人民日报 [People's Daily], 17 Kasım 2017, <http://opinion.people.com.cn/n1/2017/11/17/c1003-29651140.html>.
- ¹⁶ Hua Chunying, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying'in 15 Temmuz 2020'deki Olağan Basın Konferansı," (konuşma, Pekin, 15 Temmuz 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1797967.shtml.
- ¹⁷ Zhao Lijian, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian'in 18 Ağustos 2020'deki Olağan Basın Konferansı," (konuşma, Pekin, 18 Ağustos 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1807193.shtml.
- ¹⁸ Wang Wenbin, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Wang Wenbin'in 4 Kasım 2020'deki Olağan Basın Konferansı," (konuşma, Pekin, 4 Kasım 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1829367.shtml.
- ¹⁹ 习近平 [Xi Jinping], "习近平在网信工作座谈会上的讲话全文发表" [Xi Jinping'in Siber Güvenlik ve Enformatizasyon Çalışmaları Forumu'ndaki Konuşmasının Tam Metni].
- ²⁰ Age.
- ²¹ Age.
- ²² Age.
- ²³ Hua Chunying, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying'in 11 Aralık 2020'deki Olağan Basın Konferansı," (konuşma, Pekin, 11 Aralık 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/t1839583.shtml.

-
- ²⁴ Zhao Lijian, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian'ın 19 Ekim 2020'deki Olağan Basın Konferansı," (konuşma, Pekin, 19 Ekim 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1825131.shtml.
- ²⁵ 习近平 [Xi Jinping]. "习近平：自主创新推进网络强国建设" [Xi Jinping: Bağımsız İnovasyon Bir Ağ Gücü Oluşturmaya Destek Olur]. 新华 [Xinhua]. 21 Nisan 2018. http://www.xinhuanet.com/politics/2018-04/21/c_1122719810.htm.)
- ²⁶ 刘红凛 [Liu Honglin], "信息化发展对党的建设的多重影响" [Parti Oluşumunda Bilişim Gelişmelerinin Farklı Etkileri], *Çin Komünist Partisi Merkezi Komitesi Parti Okulu Dergisi* [中共中央党校学报], (Aralık 2011), CNKI: TP399-C2.
- ²⁷ Zhao Lijian, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian'ın 8 Eylül 2020'deki Olağan Basın Konferansı," (konuşma, Pekin, 8 Eylül 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1813183.shtml.
- ²⁸ Age.
- ²⁹ 郭占恒 [Guo Zhanheng], "习近平标准化思想与浙江实践" [Xi Jinping'in Standartlaşma Düşüncesi ve Zhejiang Uygulaması], *浙江日报* [Zhejiang Daily], 25 Eylül 2015, CNKI: F203;F092.7.
- ³⁰ 童国华 [Tong Guohua], "立足自主重点布局探索网络空间内生安全" [Otonomiye Bağlı Olarak Düzenlemelere Odaklanma ve Siber Alanda İç Güvenliği Araştırma], *保密科学技术* [Confidential Science and Technology], 11 (2018): 33, CNKI: TP393.08.
- ³¹ 杨震 [Yang Zhen], "物联网：引领新一轮信息技术革命" [Nesnelerin İnterneti: Teknoloji Devriminin Yeni Evresine Öncülük Etme], *江苏通信* [Jiangsu Communications], 3 (2010): 12–13, CNKI: F49; F426.6.
- ³² 孙强 [Sun Qiang], "乌镇讲话彰显习近平网络强国战略的思想内核" [Wuzhen Konuşması, Xi Jinping'in Ağ Gücü Stratejisinin İdeolojik Temelini Vurguluyor], *人民日报* [People's Daily], Ocak 2016, CNKI: TP393.4.
- ³³ Geng Shuang, "Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Geng Shuang'ın 17 Mart 2020'deki Olağan Basın Konferansı," (konuşma, Pekin, 17 Mart 2020), https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1757063.shtml.
- ³⁴ Age.
- ³⁵ 习近平 [Xi Jinping]. "习近平：自主创新推进网络强国建设" [Xi Jinping: Bağımsız İnovasyon Bir Ağ Gücü Oluşturmaya Destek Olur].
- ³⁶ 秦安 [Qin An], "网络强国的意识认识共识" [Ağ Gücü Hakkında Farkındalık, Anlayış ve Fikir Birliği], *中国信息技术安全评估中心* [Çin Bilgi Güvenliği] 9 (2016), CNKI: TP393.08.
- ³⁷ Age.
- ³⁸ 郭超 [Guo Chao], 于川信 [Yu Chuanxin] ve 王景芳 [Wang Jingfang], "对第五代移动通信技术军事应用的几点认识" [Beşinci Nesil Mobil İletişim Teknolojisinin Askeri Uygulamasına İlişkin Bazı Görüşler], *国防* [National Defense] no. 1 (2019): 27-29, CNKI: E962; TN929.5.